

Det kongelige justis- og beredskapsdepartement
Det kongelige barne- og likestillingsdepartement
Det kongelige kunnskapsdepartement

Statsrådene

Alle landets kommuner
og fylkeskommuner

Deres ref

Vår ref
16/489 - INS

Dato
06.06.2016

Arbeidet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse - ekstra beredskap i sommerferien

Kommunene og fylkeskommunene har en viktig rolle i det forebyggende arbeidet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Når det nå går mot sommerferie fra skolene og økt reiseaktivitet, ber vi dere være ekstra oppmerksomme på at noen unge står i faresonen for å bli tvangsgiftet, kjønnslemlestet eller utsatt for andre alvorlige overgrep under opphold i utlandet. Barnehagen kan være en viktig arena for å forebygge og/eller melde fra om kjønnslemlestelse av jenter i førskolealder. Kommunen må som barnehagemyndighet være oppmerksom på dette.

Hver sommer er det flere tilfeller der norske ungdommer blir utsatt for tvangsekteskap eller forsøk på det. Dette skjer i forbindelse med reiser til foreldrenes opprinnelsesland eller til andre land. Noen ungdommer blir også hvert år etterlatt i utlandet mot sin vilje når ferien er over. Vi oppfordrer ansatte i hjelpeapparatet, på skoler, familie og venner til å forebygge at dette skjer.

Endringer i barneloven

Endringer i barneloven som trer i kraft 1. juli innebærer blant annet at det nå er presisert at samtykke fra forelder med foreldreansvar skal innhentes der et avtalt opphold i utlandet for barnet forlenges eller endres, inkludert der barnet etterlates. Det innføres også krav om samtykke fra barn over 12 år for å kunne flytte ut av landet, ta opphold utenfor landet eller foreta utenlandsreiser – når dette skjer uten forelder med foreldreansvar. Se nærmere i barneloven §§ 40 og 41. Lovendringene skjer samtidig med at Norge slutter seg til konvensjon 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn (Haagkonvensjonen 1996). Se nærmere om lovendringene på regjeringen.no og i Prop. 102 LS (2014-2015), særlig punktene 8.5.1 og 8.5.2, og merknaden til bestemmelsene.

Retten til å motta barnetrygd ved utenlandsopphold

Enkelte av elevene som ikke møter til skolestart blir værende i utlandet i en lengre periode. Lange utenlandsopphold vil for enkelte barn være problematisk, blant annet ved å flytte fra kjente omgivelser og å komme tilbake til norsk skole etter lengre tids fravær. Dette er et problem både for barna og for skolene. Regjeringen har i år foreslått å stramme inn i retten til å motta barnetrygd ved utenlandsopphold, fra seks til tre måneder. Dette er et tiltak som skal forhindre lengre tidsfravær fra skolen for å skal fremme integrering av barn med annet morsmål enn norsk.

Hjelpetjenester

I 2015 mottok integreringsrådgiverne ved norske utenriksstasjoner 6 henvendelser om gjennomført tvangsekteskap, 34 saker gjaldt frykt for tvangsekteskap og 36 saker handlet om personer som var etterlatt i utlandet. Det finnes [integreringsrådgivere](#) ved ambassadene i Amman, Ankara, Islamabad og Nairobi som kan bistå utsatt ungdom. De gir også råd og veiledning til hjelpeinstanser i Norge som er i kontakt med utsatte.

Hjelp til utsatte som befinner seg i utlandet er mulig, men vanskelig. Derfor er det viktig å forhindre utreise ved alvorlig bekymring, se [råd for utenlandsreise](#).

Det finnes [minoritetsrådgivere](#) ved ungdoms- og videregående skoler i 8 fylker. I fjor rapporterte de om til sammen 30 henvendelser som gjaldt frykt for tvangsekteskap. Minoritetsrådgiverne har særlig kompetanse på tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet. Elever og ansatte i skolen kan ta kontakt.

Det nasjonale [kompetanseteamet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse](#) er en viktig samarbeidspartner for integreringsrådgivere, minoritetsrådgivere og resten av hjelpeapparatet her hjemme. De gir råd og veiledning til ansatte i første- og andrelinjetjenestene. For eksempel barnehager, skoler, asylmottak, helsestasjoner, barnevern, krisesentre, norske utenriksstasjoner, advokater, UDI og frivillige organisasjoner. Ta gjerne kontakt med [kompetanseteamet](#) i tilfellet behov for veiledning.

Barnevernets hovedoppgave er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. Barnevernstjenesten har derfor et ansvar for å gi hjelp og støtte til barn som er utsatt for tvangsekteskap eller kjønnslemlestelse. Offentlige myndigheter, organisasjoner eller private som utøver oppgaver for stat, fylkeskommune eller kommune, har opplysningsplikt til barnevernet når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet, utsatt for andre former for alvorlig omsorgssvikt, eller når et barn har vist vedvarende alvorlige atferdsvansker. Bekymring for at et barn står i fare for tvangsekteskap eller kjønnslemlestelse utløser opplysningsplikten, og den aktuelle instans må sende bekymringsmelding til den kommunale barnevernstjenesten.

Ved hvert av Integrerings- og mangfoldsdirektoratets (IMDi) seks regionkontor er det opprettet regionale nettverk med deltakere fra etater som har en rolle i arbeidet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet. Gjennom kompetanseoppbygging i disse nettverkene skal det lokale arbeidet på feltet styrkes. Kommunene kan kontakte sine respektive regionkontor dersom de har spørsmål.

På nettstedet www.ung.no finnes utfyllende informasjon om tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og barn og unges rettigheter, samt et eget emnevalg som heter #ikkegreit med informasjon om aktuelle tema som kontroll, press og tvang. Ellers finnes det samlet informasjon om tvangsekteskap og æresrelatert vold på nettsiden www.tvangsekteskap.no Vi anbefaler at skolene gjør elevene oppmerksomme på disse informasjonskanalene.

Hvert år opplever flere skoler at noen elever ikke møter ved skolestart. Det er viktig at hver kommune, fylkeskommune og skole følger opp elever som uteblir. Utdanningsdirektoratet har utformet en egen veileder for skoleeier og skoler: <http://www.udir.no/Regelverk/Finn-regelverk-for-opplaring/Finn-regelverk-etter-tema/Skoleeiers-ansvar/Barn-som-ikke-moter-pa-skolen---Veileder-for-skoler-og-skoleeier/>

Vi viser til vedlegget med adresser til aktuelle nettsteder og telefonnummer, og ønsker dere alle lykke til i det svært viktige arbeidet med å forebygge at unge mennesker utsettes for vold og overgrep.

Vi ber om at dere viderefremidler dette brevet og vedlegget til alle grunn- og videregående skoler, til helsesøstre og til barne- og familievernnet.

Med vennlig hilsen

Sylvi Listhaug
Innvandrings- og integreringsminister

Solveig Horne
Barne- og likestillingsminister

Torbjørn Røe Isaksen
Kunnskapsminister

Dokumentet er godkjent og sendes uten signatur

Vedlegg: Aktuell liste over telefonnummer og nettsteder